

Contribuția ONG-urilor la Educația pentru Dezvoltarea Durabilă

Premise și context

De ce?

Modelul economic actual ne plasează pe o „traietorie de depășire-prăbușire” - aflăm asta de la oamenii de știință. E urgentă o „cotitură” spre dezvoltarea durabilă - un model alternativ, capabil să respecte Omul și Natura!

Ce?

Integrarea “Educației pentru Dezvoltarea durabilă” în educația națională (formală, nonformală, informală). Formarea de noi cunoștințe, abilități și atitudini - învățăm pentru a ști, a ști să facem, a ști să fim actori ai dezvoltării durabile.

Cine?

UNECE și Guvernul României cu “Strategia pentru Educația pentru Dezvoltarea durabilă”. Națiunile Unite cu “Agenda 2030 pentru Dezvoltarea durabilă”. Rețeaua ONG21 asigură contribuția sectorului neguvernamental la implementarea acestor inițiative.

Cum?

O propunere de politică publică, elaborată participativ de membrii Rețelei ONG21. Cu o abordare centrată pe formarea de “competențe transversale pentru sustenabilitate”. Cu prioritate pentru cetățenii din comunitățile și grupurile vulnerabile față de dereglarea climei.

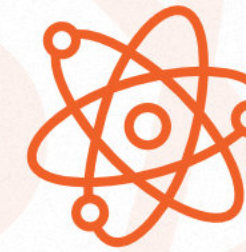
I. De ce?

Dezvoltarea non-durabilă are efecte fatale

Modelul economic actual este bazat pe logici de **hiper-productie și hiper-consum**, susținute și amplificate de mecanismele speculative din sfera financiară. Lipsa de măsură și negarea limitelor inerente planetei pun astăzi în pericol însuși soclul vital al civilizației. **Bunăstarea, progresul social, democrația și evoluția culturală vor rămâne aspirații efemere** dacă, la baza societăților, ecosistemele se distrug, biodiversitatea se restrânge, sistemul climatic se dereglează, resursele neregenerabile se epuizează...

Prin urmare, întreaga lume - inclusiv România! - are imperativ nevoie să efectueze o **„cotitură” categorică** înainte ca modelul actual să falimenteze Natura! Este urgent să construim **un sistem socio-economic echitabil și echilibrat**, capabil să răspundă în continuare obiectivelor legitime ale societăților privind dezvoltarea, dar înlăturând sabia lui Damocles pe care modelul productivist și consumerist o atârnă deasupra întregii umanități.

Ce spune comunitatea științifică?

Comunitatea internațională a oamenilor de știință are o părere unanimă: din cauza modelului de dezvoltare non-durabil, ne aflăm la acest început de secol XXI pe o **„traietorie de depășire-prăbușire”**. Nu putem avea o creștere infinită a fluxurilor de materii și energii pe o planetă finită! Dezvoltarea nu va putea fi continuată în ritmul actual, pe termen lung, fiindcă nu poate încălca legile fizicii, chimiei, biologiei...

Un **„Apel” semnat de 15.364 de oameni de știință din 184 de țări** a fost publicat pe 13 noiembrie 2017, în revista BioScience. Aceștia atrag atenția asupra stării extrem de grave în care se găsește planeta și evocă pericolul iminent de **„mizerie generalizată”** pentru omenire.

Apelul a fost preluat în prima pagină a celor mai importante ziare ale lumii, care evocă un **„strigăt de alarmă” al științei** în privința dereglării accelerate a climei, prăbușirii biodiversității, acidificării oceanelor, epuizării resurselor rare, poluării, defrișării, eroziunii solurilor planetei...

„În curând va fi prea târziu...” - iată titlul de pe prima pagină a ziarului francez Le Monde. Dimensiunea fontului e inedită. În istoria ziarului, fonturi de dimensiunea aceasta nu au fost utilizate decât în anumite momente grave, precum anunțarea intrării în război.

Să învățăm dintr-o poveste (adevărată)!

Sumerienii au construit **cea dintâi civilizație urbană**, în mileniul al IV-lea î.e.n. în sudul Mesopotamiei, unde au edificat primele orașe ale umanității (Ur, Uruk, Erdu, Lagas, Kis, Nippur). În aceste așezăminte au fost găsite primele forme arhitecturale elaborate, dar și **scrierea cuneiformă**.

Dezvoltarea civilizației sumeriene s-a datorat descoperirii **tehnicii de irigare**. Sumerienii au deviat cursurile râurilor prin sisteme complexe de diguri, conducând apa către culturile agricole.

Această inovație le-a permis să obțină producții agricole suficiente pentru a se sedentariza.

Astfel, au reușit să obțină surplusul alimentar fără de care nu ar fi fost posibilă **diviziunea socială a muncii**, necesară pentru dezvoltarea civilizației. Datorită irigațiilor, producția devenise suficientă pentru a hrăni noi categorii sociale: militari, scribi, constructori...

O parte a apei era utilă culturilor, însă o altă parte se infiltra în pământ ridicând treptat pânzele freatice. Ajunsă aproape de suprafață, apa din soluri a amplificat procesul de evaporare. Cu timpul, acest fenomen a condus la **salinizarea excesivă a terenurilor cultivate** și, în consecință, la scăderea treptată a randamentului agricol și cantităților de hrană obținute.

Confruntându-se cu problema salinizării, sumerienii au înlocuit inițial culturile de grâu cu cele de orz, care au o toleranță mai mare la sare. Totuși, acest lucru nu le-a permis decât să câștige timp, fără însă să găsească modul de a devia de pe **„traectoria de depășire-prăbușire”** pe care se afla economia lor agricolă.

Așadar, prima mare civilizație a umanității a putut fi construită datorită capacității oamenilor de a-și **exploata mediul printr-o inovație sclipitoare**, precum irigarea culturilor. Însă, aceeași tehnică care i-a permis dezvoltarea a condus treptat la **delapidarea capitalului natural** de care dispunea.

Precum civilizația sumeriană, numeroase civilizații ale trecutului (Imperiul Maya, Insula Paștelui, Vikingii din Groenlanda) s-au dezintegrat din cauza incapacității de **a-și controla și adapta sistemul economic la limitele mediului**.

Pentru istoria dezvoltării civilizațiilor și colapsului acestora citiți: TAINTER, Joseph, 1988, The Collapse of Complex Civilizations, DIAMOND, Jared, 2005, Collaps: How Societies Choose to Fail or Succeed?

II. Ce?

Educația e cheia!

Cum construim **o economie capabilă să respecte Omul și Natura**? Ce trebuie făcut pentru ca **dezvoltarea durabilă să devină un concept viu și o realitate palpabilă** în țara noastră?

Să adoptăm legi și reglementări mai constrângătoare? Să introducem pe scară largă soluții tehnologice inovatoare? Să alocăm resurse financiare suplimentare unor sectoare cheie?

Toate aceste măsuri sunt necesare, dar nu și suficiente!

Pentru ca România să se dezvolte durabil, este indispensabil să se producă în rândul majorității românilor **o schimbare la nivelul valorilor, atitudinilor, competențelor, modurilor de gândire**, iar acest tip de schimbare se realizează prin intermediul Educației. Educația este cheia!

„Educația pentru Dezvoltarea durabilă” (EDD)

Raportul „Viitorul nostru comun” (Națiunile Unite, 1987) a oferit Dezvoltării durabile (DD) o definiție esențială, care s-a răspândit în întreaga lume:

„o dezvoltare care permite generației actuale să își satisfacă nevoile sale, fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare să își satisfacă propriile lor nevoi”.

Educația pentru Dezvoltare durabilă (EDD) este o paradigmă reformatoare care are drept scop **integrarea transversală a DD în întreg sistemul de educație** (formală, nonformală și informală).

EDD este **o educație „pentru”**, ci nu o educație „despre” dezvoltarea durabilă. Această prepoziție în denumirea EDD scoate în evidență ambiția acestei paradigme: **clarificarea și realizarea „binelui comun”** (în timp ce educația convențională, de inspirație liberală, susține doar emanciparea individului, căruia îi lasă rolul să-și definească autonom „binele”).

OUR
COMMON
FUTURE

THE WORLD COMMISSION

ON ENVIRONMENT

AND DEVELOPMENT

Cinci principii esențiale...

Făcând o sinteză, putem spune că promotorii EDD împărtășesc următoarele principii:

conștientizarea limitelor inerente planetei (ignorete de-a lungul modernității datorită credinței în creșterea economică perpetuă, capabilă să asigure un progres social linear și neîntrerupt);

echitatea în cadrul generației actuale (echitate intra-generațională) și între generația noastră și generațiile viitoare (echitate inter-generațională);

integrarea politicilor care au drept scopuri creșterea economică, echilibrul mediului și echitatea socială (cele trei "sfere" ale dezvoltării durabile);

corelarea acțiunilor de la nivel local cu cele de la nivel global (sisteme spațiale), precum și a celor pe termen scurt cu cele pe termen lung (sisteme temporale);

responsabilitatea ca valoare primordială a actorilor de la toate nivelurile: „macro” (guverne, instituții), „mezo” (firme, organizații civile), „micro” (cetățeni, consumatori).

O reformă complexă

EDD își propune să ofere cetățenilor **o învățare complexă pentru a le permite să înțeleagă lumea din care fac parte** ținând cont de interacțiunile dintre mediu, societate și economie, dintre procesele pe termen scurt și cele pe termen lung, dintre realitățile locale și cele globale, dintre nevoile individuale și cele colective, dintre moștenirea trecutului și aspirațiile de viitor.

EDD nu se rezumă la transmiterea de cunoștințe, ci pune accentul pe **formarea de competențe** (ansamblu complex de **cunoștințe, abilități și atitudini**, adaptate la activitatea și contextul de viață specific al fiecărei persoane).

Competențele pentru dezvoltarea durabilă presupun abilități cognitive complexe – precum **gândirea critică, gândirea sistemică, gândirea prospectivă, capacitatea de a lua decizii, capacitatea de cooperare** – insuficient dezvoltate de învățământul actual.

Mai mult decât o „abordare” anume, EDD este **o „paradigmă”** fiindcă are la bază o paletă largă de principii, obiective, reguli explicite și tacite, metode, realizări exemplare, narațiuni, capabile să dezvolte larg „viziunea” actorilor din educație.

Principiul interdisciplinarității

Dezvoltarea durabilă este astăzi un concept „la modă” și, de aceea, este evocată în curriculum-ul mai multor discipline (economie, geografie etc.). În funcție de specializarea fiecăreia, se scot în evidență **niște „fațete”** ale conceptului, însă **abordările rămân paralele**. Se obține o **simplă alăturare de informații**.

Înțelegerea DD are însă nevoie de cadru cuprinzător, care să permită **abordarea acestui concept ca un „tot”**. În acest sens, este nevoie ca diferitele discipline să se deschidă sistematic unele către celelalte pentru **corelarea abordărilor, transferul rezultatelor și explicitarea relațiilor complexe** dintre diferitele fenomene (fizice, chimice, biologice, sociale, culturale, economice) relevante pentru DD.

Concret, cancelaria unei școli în care a fost integrată EDD formează o **echipă interdisciplinară**. Profesorii diferitelor discipline schimbă sistematic puncte de vedere, concep proiecte comune și asigură actului pedagogic **unitatea, coerența și complexitatea** necesare.

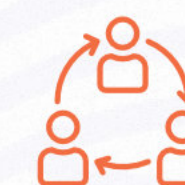

Cum arată proiect interdisciplinar?

În cadrul unui proiect educațional ce **are ca subiect „apa - pentru o utilizare responsabilă și nepoluantă”**, coordonat de o echipă pedagogică formată din mai multe cadre didactice:

profesoara de biologie ajută elevii să înțeleagă **efectele substanțelor poluante asupra organismelor vii**;

profesoara de științe sociale le arată cum **inegalitățile sociale expun** într-un mod foarte diferit țările și persoanele la problemele legate de apă;

profesoara opționalului de educație pentru sănătate le explică **riscurile sanitare legate de utilizarea apei poluate** pentru băut, gătit, spălat;

profesorul de economie îi ajută să înțeleagă că apa din pânzele freatice ale unei comunități poate fi **epuizată de anumite activități intensive în apă** (irigații nereglementate, fabrică de aluminiu etc.);

profesorul de matematică îi ajută să înțeleagă efectele unor cantități foarte mici de substanțe poluante (**părți per milion, părți la mie, procente**);

profesoara de istorie le arată că **și alte civilizații s-au confruntat în trecut** cu probleme majore din cauza utilizării non-durabile a apei și reflectează împreună cu ei la „învățăturile” acestor istorii;

profesorul opționalului de analiză mass-media le dezvoltă gândirea critică și abilitatea de a **compara și selecta informațiile pertinente** pe tema poluării apei;

profesorul de literatură îi ajută să integreze toate aceste informații într-o **narațiune coerentă și plină de sens**, prin care își pot sensibiliza, cu privire la utilizarea responsabilă și nepoluantă a apei, comunitatea și în particular propriii părinți.

III. Cine?

Organizația Națiunilor Unite (ONU)

EDD a fost lansată de ONU în anii '90. **Agenda 21 (Summitul Pământului, Rio de Janeiro, 1992)** este primul document important care subliniază rolul fundamental al EDD. Capitolul 36, consacrat specific EDD, scoate în evidență trei domenii de acțiune:

- 1. reorientarea sistemelor de educație spre dezvoltarea durabilă;**
- 2. sensibilizarea publicului privind necesitatea dezvoltării durabile;**
- 3. programe de formare profesională pentru meserii și calificări durabile.**

„**Decada Națiunilor Unite a Educației pentru Dezvoltarea durabilă, 2005 - 2014**” a fost prima inițiativă ambițioasă, cuprinzătoare, coerentă în scopul promovării EDD. Misiunea sa a fost **să transforme EDD într-o adevărată „mișcare mondială”**. Inițiativa a fost proiectată pentru a obține efecte pe scară largă, la nivel global și a acordat EDD un rol foarte ambițios: „schimbare socială”, prin intermediul educației, în întreaga lume.

Inițiativa a fost coordonată de UNESCO, dar diferite agenții din sistemul Națiunilor Unite au realizat acțiuni pentru implementarea sa (UNICEF, UNDP, UNEP, UNECE) - ele nu au avut suficient ecou în România.

„Agenda 2030 pentru Dezvoltarea durabilă”

Agenda 2030 a fost adoptată de 193 state membre ale ONU, inclusiv de **România**, în septembrie 2015. Documentul este centrat pe **17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD)**, însoțite de ținte specifice. Aceste ODD-uri stabilesc **un program de acțiune ambițios și coerent, cu caracter universal**, adresat atât statelor dezvoltate, cât și celor în curs de dezvoltare.

Agenda 2030 vizează în mod specific EDD prin Ținta 4.7, din cadrul ODD 4, dedicat educației:

„Până în 2030, va trebui ca **că toți elevii să dobândească cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, în primul rând prin educația pentru dezvoltare și moduri de viață sustenabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale, contribuția culturii la dezvoltarea durabilă.**”

UNESCO – „creierul EDD”

„Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură” este **o referință esențială pentru EDD**, fiind organizația care a clarificat această paradigmă și a promovat-o la nivel global prin programe educaționale relevante și consistente.

UNESCO promovează dublul principiu că educația este esențială pentru atingerea durabilității, dar și că dezvoltarea durabilă este un concept indispensabil pentru a oferi noilor generații o educație de calitate. Prin urmare, **Educația și Dezvoltarea durabilă se potențează reciproc**, iar politicile educaționale au rolul de a

întări sinergia dintre ele. Diferite probleme emergente în societatea de astăzi au dat naștere unei palete de „educații adjectivale”: educația ecologică, educația pentru pace, educația interculturală, educația pentru sănătate, etc. Pentru UNESCO, EDD nu se adaugă acestei liste, ea fiind o **„paradigmă primordială”** care are rolul de a crea punți și dezvolta sinergii între materiile principale (din soclul învățământului, precum matematica, științele naturale), materiile secundare (incluse în curriculum-ul în funcție de orientare, precum artele plastice, materiile tehnice) și anumite educații adjectivale relevante.

În particular, UNESCO arată că **EDD nu trebuie confundată cu „educația ecologică”**. În cadrul acesteia, cunoașterea mediului înconjurător face abstracție de fenomenele economice și sociale, în timp ce EDD scoate în evidență în mod sistematic **relația de complementaritate dintre cele trei sfere**, pe care nu le separă sau ierarhizează.

Experții UNESCO atrag atenția că rolul EDD este de a forma **competențe complexe, ci nu comportamente mecanice**. Deci EDD nu vizează însușirea robotică a unor „deprinderi verzi”.

Schimbarea comportamentală (stingeți becurile, închideți robinetul, utilizați transportul public, selectați deșeurile etc.) este fără îndoială un obiectiv, însă EDD înseamnă mai mult decât atât (de exemplu, înțelegerea rolului sistemic al resurselor de energie, apă și a semnificației comportamentelor anti-risipă pentru întreaga societate).

În 2014, la Nagoya (Japonia), UNESCO a lansat **„GAP” (Global Action Programme on Education for Sustainable Development)**, prin care aliniaza politicile sale pentru EDD la Agenda 2030.

UNECE: „Strategia pentru Educația pentru Dezvoltare Durabilă”

Strategia UNECE pentru Educația pentru Dezvoltare Durabilă (pe scurt, „UNECE-EDD”) reprezintă **cel mai ambițios angajament al guvernelor în domeniul EDD**. Adoptând această strategie, alături de celelalte state membre ale UNECE („Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa”), **România s-a angajat** să realizeze și ea reformele necesare pentru integrarea EDD în sistemul național de educație. UNECE-EDD **reprezintă principala referință a Guvernului** în acest domeniu.

UNECE-EDD este o strategie relevantă fiindcă a fost dezvoltată în mod participativ prin implicarea reprezentanților diferitelor guverne (inclusiv cel român), dar și a instituțiilor educaționale, ONG-urilor și altor actori relevanți. Documentul final a fost

adoptat **în 2005, la Vilnius**, în cadrul „Întâlnirii de nivel înalt a Miniștrilor Mediului și Educației”. Așadar, **Ministerele Mediului și Educației sunt organele responsabile** de punerea în practică a UNECE-EDD la nivelul fiecărei țări membre.

Scopul UNECE-EDD este:

„Încurajarea statelor membre UNECE să dezvolte și să încorporeze EDD în propriile sisteme de educație formală în toate disciplinele relevante și în educația nonformală și informală. Aceasta va dota oamenii cu cunoștințe și competențe privind dezvoltarea durabilă, făcându-i mai competenți și încrezători, sporind oportunitățile acestora de acțiune pentru o viață productivă și sănătoasă, în armonie cu natura și cu preocupările pentru valorile sociale, egalitatea sexelor și diversitatea culturală.”

Guvernul României: „SNDD 2013 - 2020 - 2030”

Principalul document național ce vizează dezvoltarea durabilă este „Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă Orizonturi 2013-2020-2030” (SNDD). Pentru componenta de educație, SNDD utilizează ca referință Strategia UNECE-EDD. La data publicării sale (2008), SNDD își propunea **generalizarea EDD în sistemul național de educație**, ca obiectiv până la orizontul 2013:

„Întregul sistem de educație și formare profesională va asimila principiile și obiectivele dezvoltării durabile ca element integrator al ansamblului de cunoștințe, aptitudini și deprinderi necesare existenței și performanței personale și socio-culturale în lumea modernă. Educația pentru dezvoltarea durabilă va fi integrată transversal în toate programele de pregătire, proiectate și organizate prin câmpuri disciplinare sau module, de la științele naturii la practicile responsabile ale civismului, de la sustenabilitatea producției și consumului în raport cu resursele la însușirea principiilor diversității culturale, ale buneii guvernări și ale statului de drept. De asemenea, abordarea educațională a dezvoltării durabile traversează paradigma formală, informală și nonformală.

Educația pentru dezvoltare durabilă nu trebuie să se rezume la un punct de vedere ecologist. Ea se dezvoltă ca un concept larg și cuprinzător, reunind aspecte interconectate referitoare la mediu, ca și la problemele economice și sociale. Raportarea la gama extinsă și diversificată de teme care se asociază principiilor dezvoltării durabile necesită o abordare inter- și trans-disciplinară în formule educaționale integrate, cross-curriculare și complementare, care țin seama totodată de specificitatea condițiilor locale, naționale și regionale, ca și de contextul global.” (SNDD, pg. 86)

În mod evident, acest obiectiv nu a fost atins până în prezent (2018). El trebuie să rămână însă **obiectivul de referință** pentru reformarea educației naționale, indispensabilă în perspectiva contribuției sale la dezvoltarea durabilă a țării.

Pentru punerea în operă a prevederilor din documentele ONU în materie de dezvoltare durabilă, în 2017 a fost înființat **Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă**, care funcționează în cadrul aparatului Guvernului. Principalul punct din agenda sa de lucru pentru anul 2018 constă în **revizuirea SNDD (2008)** în scopul alinierii obiectivelor acesteia la cele 17 ODD-uri din Agenda 2030.

Societatea civilă: „Rețeaua ONG21”

Strategia UNECE-EDD încurajează stabilirea unor mecanisme de parteneriat (rețele, platforme) între actorii de la nivel național relevanți pentru EDD: ministere, autorități locale, organizații neguvernamentale, actori din sectorul educațional și cel științific, actori economici și socio-culturali, mass-media.

UNECE arată că 95% dintre guvernele care au raportat implementarea Strategiei menționează aportul sistematic al societăților civile respective la realizarea acestui obiectiv. Anumite rapoarte naționale descriu modele avansate de implicare, cum ar fi „mesele rotunde pentru EDD” în Germania sau „grupurile de lucru tematice” în Belgia.

În „Raportul de execuție” (2014) trimis de România la UNECE sunt listate diverse acțiuni ale actorilor din societatea civilă, dar ele sunt puține la număr, punctuale și mai ales deconectate unele de celelalte. Ele nu reflectă nicio asociere mai consistentă și sistematică a societății civile românești la politica guvernamentală în domeniul EDD.

Din aprilie 2018, **Asociația REPER21 (lider de parteneriat) și Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (partener) dezvoltă „Rețeaua ONG21” prin proiectul “ONG21.**

Participarea ONG-urilor la politica de Educație pentru Dezvoltarea durabilă”, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă.

Rețeaua ONG21 va aduce împreună 80 de ONG-uri selectate din întreaga țară pe baza experiențelor semnificative din domeniile educațional, al dezvoltării durabile și al activităților de lobby și advocacy. Misiunea Rețelei ONG21 este să devină **un partener vizibil și activ pe scena politico-administrativă** în scopul contribuției sectorului ONG la integrarea EDD în sistemul național de educație.

Formarea Rețelei ONG21 este **susținută de Ministerul Educației Naționale și Ministerul Mediului** - cei doi actori instituționali naționali de referință în materie de EDD.

IV. Cum?

O propunere de politică publică, elaborată participativ

Rețeaua ONG21 își propune ca obiectiv specific, **pentru 2018 - 2019**, să dezvolte în mod participativ – prin contribuția celor **80 de ONG-uri membre**, dar și prin aporturile punctuale ale unui grup de **50 de stakeholderi** din diverse sfere – o propunere alternativă de politică publică care să **asigure încorporarea EDD în educația națională (formală, nonformală, informală)** conform

angajamentelor internaționale ale României.

Dat fiind că referința centrală a guvernului (precum și a celorlalte state europene) în domeniul EDD este „Strategia UNECE pentru Educația pentru Dezvoltare Durabilă” *, propunerea de politică publică realizată va urmări **să se alinieze sistematic la obiectivele acesteia.**

*<http://oldsite.edu.ro/index.php/articles/9089>

Situația existentă

UNECE-EDD a fost **lansată în 2005, la Vilnius** (Lituania). Implementarea a fost prevăzută inițial pentru intervalul 2005 - 2015. Apoi, în urma analizei rezultatelor sale de către UNECE și statele membre, Strategia a fost **relansată în 2016, la Batumi** (Georgia), prin semnarea „Declarației ministeriale privind Educația pentru Dezvoltarea durabilă”.

Pentru evaluarea progresului implementării, experții UNECE au stabilit încă de la lansare un **format unic pentru raportarea periodică**, astfel încât toate țările să răspundă la același **set de indicatori**. Pe baza acestor indicatori, statele au realizat rapoarte de execuție pe care le-au transmis către UNECE pentru centralizare și analiză (toate rapoartele de progres ale țărilor sunt accesibile pe www.unece.org)

Un indicator de evaluare esențial constă în includerea EDD în documentele strategice naționale (indicator 1.2.1). Un alt indicator esențial prevede elaborarea și adoptarea unui „Plan național de implementare a EDD” (indicator 1.1.4).

În „Raportul național de execuție”, transmis de România la UNECE în decembrie 2014, **se răspunde pozitiv la indicatorul privind includerea EDD în documentele strategice naționale**. Astfel, EDD se regăsește specific în „Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă 2013 - 2020 - 2030”, în „Legea educației naționale nr. 1/2011”, în “Programul de Guvernare 2013 - 2016”. Însă România **răspunde negativ la indicatorul privind elaborarea și adoptarea unui „Plan național de implementare a EDD”**.

Conform UNECE (2016, „Ten Years of the UNECE Strategy for Education for Development”), 90% din statele membre au introdus explicit EDD în principalele documente strategice naționale, în timp ce 71% dintre state au elaborat un Plan național pentru EDD. **România** se afla printre statele din prima categorie, însă nu face parte din cea de-a doua.

Rezultate așteptate și priorități

Elaborarea unui „**Plan național de implementare a EDD**” constituie principalul rezultat așteptat, pe care propunerea de politică publică realizată în cadrul Rețelei ONG21 va trebui să-l includă.

Trei dintre aceste priorități sunt „verticale”, cu caracter concret:

1 Stabilirea unui **program de EDD în fiecare școală** și asumarea dezvoltării durabile în Planul de acțiune al fiecărei școli, până în 2019;

2 **Formarea pentru EDD a profesorilor** și a altor persoane cu roluri de “educatori” în societate;

3 Dezvoltarea **învațământului tehnic și profesional** care contribuie la economia verde.

Planul va trebui să specifice, la rândul său, paleta de măsuri pentru atingerea a **șase priorități** stabilite prin Declarația de la Batumi, în iunie 2016, pentru faza de relansare a UNECE-EDD.

Dezvoltarea
Rețelei ONG21
se aliniază acestor priorități.

Alte trei priorități sunt „orizontale”:

4 Întărirea **proceselor de încorporare a EDD în diversele politici naționale;**

5 Întărirea sinergiilor dintre **educația formală, nonformală și informală;**

6 **Recunoașterea rolului rețelelor pentru EDD.**

Formarea de competențe transversale pentru sustenabilitate

Pe lângă stabilirea celor șase priorități, relansarea de la Batumi (din iunie 2016) urmărește **conectarea Strategiei UNECE-EDD la „Agenda 2030”**, adoptată de ONU (în decembrie 2015). Aceasta este centrată pe 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD).

Agenda 2030 dedică educației ODD-ul nr. 4, însă subliniază **rolul său crucial pentru realizarea celorlalte 16 ODD-uri**. Centrându-se pe formarea unei palete de „competențe transversale pentru sustenabilitate”, EDD oferă indivizilor **complexul de cunoștințe, abilități și atitudini** care le permit să

1. Competența sistemică: capacitatea de recunoaștere și înțelegere a relațiilor dintre diferite elemente, de analiză a sistemelor complexe, de înțelegere a încorporării sistemelor în diferite domenii și în diferite dimensiuni, de abordare a incertitudinii.

3. Competența normativă/etică: capacitatea de a înțelege valorile și principiile care justifică propriile acțiuni, de a negocia principiile, obiectivele și țintele sustenabilității într-un context de conflict de interese și compromisuri, de cunoștințe incerte și de contradicții.

5. Competența de colaborare: capacitatea de a învăța de la alții, de a înțelege și respecta nevoile, perspectivele și acțiunile altora (empatie), de a diminua conflictele dintr-un grup facilitând rezolvarea problemelor prin colaborare și participare.

7. Competența de auto-cunoaștere: capacitatea de a reflecta la propriul rol în comunitatea locală și în societate (global), de a-și evalua continuu și motiva propriile acțiuni, de a-și gestiona propriile sentimente și dorințe.

facă față pe plan cognitiv, socio-emoțional și comportamental la provocările specifice fiecărui ODD.

Impactul pe termen mediu (2030), căutat prin politica publică pentru EDD propusă de Rețeaua ONG21, este **formarea competențelor transversale pentru sustenabilitate în rândul tuturor românilor** – tinerii, adulții și, cu precădere, cetățenii din comunitățile și grupurile sociale cele mai vulnerabile față de efectele dezvoltării non-durabile. EDD trebuie să devină **un drept egal și un suport concret pentru toți cetățenii**. Acest cadru conține **opt competențe transversale** pentru sustenabilitate:

2. Competența anticipativă/prospectivă: capacitatea de a înțelege și evalua diferite viitoruri posibile, probabile și dezirabile, de a-și crea propria viziune privind viitorul, de a aplica principiul precauției, de a evalua consecințele acțiunilor, de a aborda riscurile și schimbările.

4. Competența strategică: capacitatea de a dezvolta și implementa împreună cu alții acțiuni inovatoare care să materializeze principiile sustenabilității la nivel local și global.

6. Competența de gândire critică: capacitatea de a pune sub semnul întrebării normele, practicile și opiniile, de a reflecta la propriile valori, percepții și acțiuni, de a lua poziție în dezbaterile privind sustenabilitatea.

8. Competența de rezolvare integrată de probleme: capacitatea generală de a aplica diferite cadre de rezolvare la probleme complexe de sustenabilitate și de a concepe opțiuni de soluționare viabile, inclusive și echitabile, prin activarea și combinarea diferitelor competențe menționate.

ONG21 – Contribuția ONG-urilor la Educația pentru Dezvoltarea Durabilă

Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile

Mai 2018

Publicație editată de Asociația REPER21 și Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile în cadrul proiectului „ONG21. Participarea ONG-urilor la politica de Educație pentru Dezvoltarea durabilă”, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.